



VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra vizuální tvorby

Obor: Animace a vizuální efekty

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Srovnání vývoje animovaného filmu v ČR a SR po rozdělení republik

Autor: Tomáš Jančík

Kontaktní email: tomas.jancik@atlas.cz

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Eliška Děcká, Ph.D.

Rok odevzdání: 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne 21. 5. 2020

Podpis autora:

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucí práce, paní Mgr. et Mgr. Elišce Děcké, Ph.D., za cenné připomínky a rady při psaní této bakalářské práce.

Abstrakt

Rozdělení Československa mělo velký vliv na animovanou tvorbu v obou nástupnických státech. Zatímco čeští tvůrci plynule navázali na práci svých předchůdců, na Slovensku toto nebylo možné. Důvodem bylo nerovnoměrné rozdělení animačních studií, která byla většinou situována mimo území Slovenska. Po vzniku samostatné České republiky byla animovaná tvorba na vcelku dobré úrovni, avšak v době 3D animace její kvalita poněkud upadla. K rozpadu státu došlo krátce po sametové revoluci, v jejímž důsledku se změnil i ekonomický systém z plánovaného hospodářství na tržní, což se samozřejmě projevilo i v oblasti financování animované produkce. Práce se rovněž zabývá cenzurou v animované tvorbě a popisuje vývoj animačních technik.

Klíčová slova: animace, film, večerníček, Československo, cenzura, financování

Abstract

Split of Czechoslovakia had a great impact on the production of animated films in the both successor states. While the Czech filmmakers continued on the work of their predecessors, in Slovakia this was not possible. The reason was that animation studios were mostly situated outside Slovakia. After the birth of the independent Czech Republic the production of animated films was at relatively good level, however, at the time of 3D animation its quality has somewhat deteriorated. The dissolution of Czechoslovakia happened shortly after the Velvet Revolution, which led to the change of the economic system from the planned to the market economy. The economic transformation naturally had an impact on the way the animation production is financed. This Bachelor thesis contains also a comparison regarding censorship and describes the evolution of animation techniques.

Keywords: animation, film, TV bedtime story, Czechoslovakia, censorship, financing

Obsah

1	Úvod	1
2	Animovaná tvorba v Čechách a na Slovensku před rozdělením republik	2
2.1	Česká animovaná tvorba před rozdělením republik	2
2.1.1	Česká tvorba večerníčků	3
2.2	Slovenská animovaná tvorba před rozdělením republik	7
2.2.1	Slovenská tvorba večerníčků.....	8
3	Vývoj po rozdělení republik	10
3.1	Vývoj v České republice po rozdělení Československa.....	10
3.2	Vývoj na Slovensku po rozdělení Československa	16
4	Cenzura	20
4.1	Cenzura za první republiky.....	20
4.2	Cenzura v socialistickém Československu	20
4.3	Cenzura po rozdělení federace	22
5	Zdroje financování animovaných filmů	24
6	Vývoj animačních technik	32
7	Závěr	35
	Citované filmy	36
	Seznam použité literatury	38
	Internetové zdroje	40
	Přílohy	46

1 Úvod

Cílem této bakalářské práce je porovnat vývoj animovaného filmu v České republice a ve Slovenské republice po rozdělení Československa. Zvláštní pozornost bude věnována večerníčkům, protože s tímto pořadem si mnoho lidí animovanou produkci spojuje. Nejprve je popsán vývoj a výchozí stav před rozdělením státu a následně vývoj v obou nově vzniklých republikách – jsou postihnuty podobnosti a rozdílnosti tohoto vývoje a popsán současný stav. Práce se zabývá i otázkami cenzury, kterou si spojujeme především s komunistickým režimem, ale cenzura filmového umění tady byla dokonce oficiálně i za první republiky a v určité skryté formě se s ní můžeme setkat i dnes.

Se změnou politických poměrů došlo i ke změně způsobu financování animovaného filmu. V socialistickém Československu filmovou produkci financoval stát, který ovšem zároveň rozhodoval o tom, co se bude točit, co ve filmu smí být, a co ne. Po přechodu na tržní hospodářství a zřehování starých struktur došlo v oblasti animace k útlumu, který byl citelnější na Slovensku, a trvalo poměrně dlouhou dobu, než se lidem kolem animovaného filmu podařilo v nových podmínkách zorientovat a přiblížit se někdejší úrovni.

Součástí práce je stručný přehled animačních technik od základních, jako je kreslená, loutková nebo plošková animace, až po nejnovější počítačovou 3D animaci.

2 Animovaná tvorba v Čechách a na Slovensku před rozdělením republik

2.1 Česká animovaná tvorba před rozdělením republik

Animace v českých zemích má téměř stoletou tradici. Z počátku se vyráběly reklamní a propagační filmy. Teprve časem se začaly vyrábět animované filmy s uměleckou hodnotou, kdy umělecké kvality a mezinárodní ohlas českého animovaného filmu převýšily význam filmu hraného. První doložený pokus o český animovaný film spadá do počátku dvacátých let 20. století, kdy se Bohuslav Šula pokusil vytvořit několik sekvencí na námět knihy Jana Karafiáta Broučci v ateliéru produkční společnosti Pragafilm.¹

Nejstarší dochovanou českou animací je krátký reklamní film *Vizte vše, co tropí dnes kluci dva a jeden pes!* z roku 1925, na kterém se podílela Hermína Týrlová. Jednalo se o kreslenou animaci. Ze studií firmy Baťa ve Zlíně se stalo pracoviště animovaného filmu, kde pracovali Hermína Týrlová a Karel Zeman. V Praze vzniklo studio AFIT (Ateliér filmových triků), ze kterého po okupaci vzniklo studio Bratři v triku s Jiřím Trnkou, Jiřím Brdečkou, Eduardem Hofmanem a dalšími. V roce 1947 vzniklo díky nejvýraznější osobnosti českého animovaného filmu Jiřího Trnky Studio loutkového filmu. K první generaci režisérů, kteří byli známí i v zahraničí, koncem čtyřicátých let patřili Jiří Trnka ze Studia loutkového filmu, Hermína Týrlová a Karel Zeman ze Zlína, či Eduard Hofman ze studia Bratři v triku.²

Na světových filmových festivalech získaly ceny např. film *Vzpouza hraček* Hermíny Týrlové nebo *Císařův slavík* Jiřího Trnky. Za zlatou éru české animované tvorby jsou považována 50. až 80. léta minulého století.³ V padesátých letech natočil Karel Zeman několik kombinovaných filmů, tj. hraných filmů s využitím loutkové animace. Nejznámějším z nich je film *Cesta do pravěku*, jenž měl obrovský ohlas u nás i v zahraničí. Ke generaci zakladatelů české animace patří zejména Břetislav Pojar, Hermína Týrlová, Karel Zeman, Jiří Brdečka, Václav Bedřich, Zdeněk Smetana, Zdeněk Miler, Stanislav Látal, Ludvík Kadleček a další.⁴

1 Český animovaný film I 1920-1945: Czech animated film I 1920-1945, s. 11.

2 Hanáková 2019, s. 11.

3 CEE ANIMATION. Country contexts. *Ceeanimation.eu* [online]. 2018 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.ceeanimation.eu/files/uploads/2019/06/CEE-AW-country-contexts-2019.pdf>.

4 Kubiček 2014, s. 16.

2.1.1 Česká tvorba večerníčků

Pořadem, který si asi nejvíce lidí u nás vybaví v souvislosti s animovanou tvorbou, je pravděpodobně večerníček. O historii českých večerníčků pojednává kniha Marie Kšajtové *Velký příběh večerníčku* z roku 2005.

Autorka působila jako dramaturgyně večerníčků, napsala několik scénářů pro animovaný film a v uvedené knížce popsala historii nejslavnějšího televizního pořadu u nás, který letos (v roce 2020) oslaví 55 let. Od počátku vysílání vzniklo přes 350 seriálů krátkých pohádek. Autorka vzpomíná, co všechno ovlivňovalo tvorbu pohádkových seriálů v zákulisí. Televizní večerníček vznikl v roce 1965 a udržel se dodnes jako jeden z nejoblíbenějších pořadů České televize.

Večerníček je krátká, převážně animovaná pohádka na dobrou noc. U televizních pohádek na dobrou noc je tvůrce omezen poměrně krátkým časem, který má pro vyprávění příběhu k dispozici. Pro animované večerníčky je charakteristické, že se nejedná jen o pohádky klasické, ale i o příběhy z reálného života obohacené fantazií, nadsázkou a kouzlem.

Předchůdcem večerníčku byl pořad nazvaný *Stříbrné zrcátko* (1963), který byl po roce přejmenován na *Večerníček*. V pořadu vystupovala herečka, která vyprávěla pohádky loutce – robotu Emilovi.⁵

Ze začátku se vysílalo jednou týdně, až se postupně přešlo na každodenní vysílání. Dlouhou dobu potom patřil večerníčku čas před 19. hodinou před vysíláním hlavních zpráv – Televizních novin. Znělka večerníčku je nejstarší znělkou v České televizi.

Prvním kresleným animovaným seriálem byly *Pohádky ovčí babičky*, následoval např. seriál *O loupežníku Rumcajsovi*, v té době ještě černobíle. Z loutkových seriálů se natočil seriál *Broučci*.

Je nutno si uvědomit, že v socialistickém Československu existovala jediná, a to státní televize, neexistovala konkurence jiných televizních stanic, o internetu ani nemluvě. V šedi zpráv o socialistických závazcích na počest sjezdu KSČ a úspěších při budování socialismu byl večerníček příjemným osvěžením nejen pro malé diváky.

⁵ Kšajtová 2005, s. 11.

V následujícím výběru se zmíním o několika nejznámějších večerníčcích a jejich tvůrcích. Do tohoto výběru jsem zařadil večerníčky, které se natočily v Československu a potom znovu v samostatné České republice, protože se zde nabízí možnost srovnání obou verzí.

O krtkovi

První příběh tohoto kresleného seriálu, jehož hlavní hrdina proslavil naši republiku i za hranicemi, vznikl v roce 1957, tedy v době, kdy večerníček ještě neexistoval. Vzhledem k úspěchu prvního filmu, který získal několik festivalových cen, postupně vznikly další díly. Autorem krtčka je výtvarník a režisér Studia Bratři v triku Zdeněk Miler.

Broučci

Jedním z divácky úspěšných večerníčků byli *Broučci*. Autorem Broučků byl evangelický kněz Jan Karafiát. Knížka vyšla poprvé v roce 1876 a poté se dočkala ještě několika desítek vydání. Jak již bylo zmíněno výše, byli to právě Broučci, kteří inspirovali Bohuslava Šulu k prvnímu pokusu o český animovaný film. Jako večerníček byli *Broučci* poprvé natočeni v roce 1967, a to ještě černobíle s loutkami v režii uznávané režisérky Libuše Koutné. Loutky vodili loutkoherci a své hlasy jim propůjčili známí herci, např. František Filipovský, Karel Höger, Jiřina Bohdalová nebo Jaroslav Marvan. Seriál měl 8 dílů. Státní moc první sérii sice strpěla, ale např. některé, byť nevinné, modlitbičky tam být nesměly.⁶

Jiří Trnka (24. 2. 1912 – 30. 12. 1969)

V souvislosti s Broučkou je nutno zmínit významnou osobnost a jednoho ze zakladatelů českého animovaného filmu, Jiřího Trnku. Byl jedním z kreslířů, jehož ilustrace Broučků patří k nejznámějším. Jiří Trnka byl žákem Josefa Skupy,⁷ který mu pomáhal rozvíjet jeho talent. V roce 1945 se ujal vedení největšího českého studia, které vytváří kreslené filmy, jež pojmenoval Bratři v triku. Jeho tvorba se lišila od Disneyho filmů absencí situačních gagů a zdůrazňováním lyriky děje a byla nazývána „čínorodým sněním. Spojovala fantazii a poezii

6 Kšajtová 2005, s. 15.

7 Jiří Trnka. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/28391/jiri-trnka>.

s technickou vynalézavostí a tvůrčí vitalitou“.⁸ Díky tomu se nebál experimentovat a pouštět se do témat, která nebyla s animovanou tvorbou běžně spojována, když např. natočil *Staré pověsti české* a *Osudy dobrého vojáka Švejka*. Nejraději se věnoval loutkové tvorbě, ale rád zkoušel i jiné techniky. V roce 1947 založil Studio loutkového filmu, pozdější Studio Jiřího Trnky, se kterým spolupracovaly mimo jiné i další významné osobnosti české animace jako Břetislav Pojar, Jiří Brdečka, Zdeněk Miler a další.

...a je to! (Kutáci, později Pat a Mat)

Seriál příběhů dvou nešiků vznikl původně v Praze, první příběh byl natočen ve Studiu Jiřího Trnky. Další díly vyrobil Krátký film Praha, Studio Jiřího Trnky pro Studio Bratislava. V roce 1989 dostal seriál svůj definitivní název Pat a Mat.

O loupežníku Rumcajsovi

Hlavní postavou tohoto seriálu je loupežník Rumcajs. Literární předlohu, kterou výtvarně zpracoval Radek Pilař, napsal Václav Čtvrtek. Postupně byly natočeny 3 série, každá po 13 dílech. První dvě řady namlouval Karel Höger, který ve své době kvůli svým politickým názorům nemohl být uváděn ani v titulcích. Po jeho smrti poslední řadu v roce 1984 namluvil Eduard Cupák. K seriálu o Rumcajsovi patří i třináctidílná řada *O loupežnickém synku Cipískovi* z roku 1972 ještě v podání Karla Högera.

Radek Pilař

Malíř Radek Pilař je nejen tvůrcem postaviček Rumcajse, Manky a Cipíska, ale také postavičky Večerníčka, který vystupuje v nejstarší animované znělce v České republice.

Václav Čtvrtek

Václav Čtvrtek významně poznamenal a ovlivnil tvorbu večerníčků. Podle jeho námětů vzniklo třináct seriálů. Jeho postavičky upoutají nápaditými jmény, např. Rumcajs, Cipísek, Křemílek a Vochomůrka nebo vodník Volšoveček. Dalším rysem jeho příběhů, kterým předběhl

8 Studio loutkového filmu. *Kratkyfilm.eu* [online]. Praha: Krátký film Praha [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://www.kratkyfilm.eu/loutkovyfilm.html>.

svou dobu, je starost o čistotu přírody, když například jeho vodníci hlídají, aby nikdo neškodil vodě.

2.2 Slovenská animovaná tvorba před rozdělením republik

Prvním slovenským animovaným filmem byl film *Studňa lásky*, který v roce 1944 natočila jedna z nejvýznamnějších osobností slovenského filmu Viktor Kubal. Profesionální animované filmy na slovenské půdě se začaly točit až v roce 1965 ve Studiu krátkého filmu v Bratislavě, tedy v době, kdy v Čechách Jiří Trnka již zakončil svou úspěšnou kariéru filmem *Ruka*.⁹ U vzniku slovenského animovaného filmu stál právě Viktor Kubal. Důležitým impulsem pro uplatnění animovaného filmu byl rozvoj televize, která potřebovala pořady pro děti a mládež. K animovanému filmu se nejlépe hodily pohádky, jako byl např. *Můj macík*, které se k dětským divákům dostávaly také ve formě večerníčku.

Viktor Kubal v roce 1966 na objednávku ministerstva zemědělství pro agrotechnickou výstavu v Českých Budějovicích natočil snímek *Zem*, který dobová kritika označila za dílo mimořádných kvalit. Film se zabývá střetem průmyslové civilizace s krajinou, a tímto ekologickým zaměřením předběhl svou dobu.¹⁰ Rekordy v návštěvnosti zaznamenaly dva celovečerní animované filmy tohoto nejproduktivnějšího slovenského tvůrce, a sice *Zbojník Jurko* a *Krvavá paní* (1980), které se uchytily i v zahraničí.¹¹

Důležitou osobností slovenského animovaného filmu je také Rudolf Urc, který pracoval nejprve jako režisér a k animovanému filmu se dostal vlastně náhodou, když byl do této oblasti odsunut za své názory v roce 1968. Pro slovenskou animovanou tvorbu to však bylo přínosem, protože získala výraznou osobnost, která byla schopna této oblasti vtisknout ucelenou koncepci.

Kromě Viktora Kubala a Rudolfa Urce patřili k významným předrevolučním osobnostem slovenské animace Jaroslava Havettová (např. *Socha* nebo *Kontakty*) a František Jurišič (např. *Delfín Filík* nebo *Najmenší hrdinovia*).¹²

9 Laučíková 2014, s. 23.

10 Macek a Paštéková 2016, s. 546.

11 Perďochová 2012, s. 24.

12 Děcká 2012, s. 10.

2.2.1 Slovenská tvorba večerníčků

Historie slovenského večerníčku se začala psát již v roce 1965, kdy se na obrazovkách začala v nepravidelném režimu vysílat relace *Rozprávka na dobrú noc*. Doposud používaný název večerníček se začal používat až od roku 1974.¹³ Je však nutno podotknout, že mnohé slovenské večerníčky vznikaly v českých studiích (*Pat a Mat* nebo *Hrnčiar Macek* v Praze, *Vták Gabo* ve Zlíně (v té době Filmové studio Gottwaldov) nebo *Slimák Maťo a škriatok Klinček* v ostravském studiu Prométheus), často pod vedením českých režisérů a ve spolupráci s českými animátory. Pro české děti se slovenské večerníčky dabovaly, aby předškolní děti slyšely pohádku ve svém rodném jazyce.¹⁴ Ze slovenských večerníčků byly oblíbené:

Puf a Muf

Kreslené černobílé pohádky o dvou kocourech, které nakreslil Viktor Kubal.

Pásli ovce valasi

Příběhy dvou bačů, které se odehrávají na slovenských horských pastvinách.

Slimák Maťo a škriatok Klinček

Kreslená pohádka o dvou kamarádech, kterou pro Československou televizi Bratislava vyrobil Krátký film studio Prométheus Ostrava.

Jestliže za českou zlatou éru animovaného filmu jsou považována 50. – 80. léta, za zlatou éru slovenského animovaného filmu jsou považována 80. léta, tedy doba, kdy se těšil systematické podpoře státu¹⁵, a vznikl například večerníček *Hrnčiar Macek*. Seriál svým zpracováním připomíná českého Rumcajse, kterého rovněž režíroval Ladislav Čapek.

V 80. letech vznikl i animovaný seriál o ptáku Gabovi, který pomáhá dětem, *Vták Gabo*, který se vysílal v mnoha zemích.

13 Benda 2019, s. 147.

14 Kšajtová 2005, s. 65.

15 Laučíková 2014, s. 23.

Bratislavské rozprávky

Pohádkové příběhy zasazené do prostředí pod bratislavským hradem a vyrobené bratislavskou televizí, takže v tomto případě se jednalo opravdu o čistě slovenskou produkci.

Jurošík

Seriál o zbojníkovi Jurošíkovi na motivy pověsti o Jánošíkovi.

3 Vývoj po rozdělení republik

3.1 Vývoj v České republice po rozdělení Československa

Po roce 1989 byla všechna televizní studia animovaného filmu zrušena. Jako houby po dešti začala růst soukromá studia, což bylo zase na úkor právě např. Krátkého filmu Praha a jeho studií,¹⁶ který v současné době již upustil od vlastní tvorby a pouze žije ze své bývalé slávy v podobě obchodu s autorskými právy na díla let bývalých.¹⁷ Lidé kolem animovaného filmu (a nejen oni) se zejména zpočátku jen obtížně vyrovnávali s novými podmínkami tržního hospodářství, kdy stát už sice nerozhodoval o tom, co a jak se bude dělat, ale také přestal tvorbu jako (téměř) výhradní investor financovat.

Jiří Kubíček ve svém článku z roku 2014 přirovnal stav české animované tvorby k egyptským pyramidám, které každý obdivuje, ale nikdo už je nestaví. Jinými slovy, česká animace dosáhla v minulosti vynikající úrovně, kterou se proslavila, ale z minulosti se žít nedá, a dnes je vývoj někde jinde.

Podle dekretu prezidenta Beneše 50/1945 Sb. muselo filmové představení v kině obsahovat týdeník, krátký film a hlavní film. Zrušení dekretu po roce 1990 bylo společně se zrušením zastřešující celostátní instituce pro krátký animovaný film těžkou ranou. Oním krátkým filmem totiž většinou býval animovaný film, který tím pádem de facto zmizel z kin, a tím přišel i o diváky, protože na krátký animovaný film sám o sobě do kina nikdo nepřejde. Tento problém nevyřešil ani zákon o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie č. 496/2012 Sb.¹⁸ Český animovaný film se, alespoň v roce 2014, nacházel v hluboké krizi.¹⁹

16 Kšajtová 2005, s. 26.

17 KRUPKA, Jaroslav. Poslední z Aporveru jen jako další známka zmaru. Proč skomírá česká sci-fi? *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 15. 12. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/posledni-z-aporveru-vynalez-zkazy-karel-zeman.html.

18 JIRKA, Vladislav a Anna VALEKOVÁ. Zákon o audiovizi a podpora výroby audiovizuálních děl formou filmových pobídek. *Epravo.cz* [online]. Praha: epravo.cz, 17. 7. 2013 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-audiovizi-a-podpora-vyroby-audiovizualnich-del-formou-filmovych-pobidek-91682.html>.

19 Kubíček 2014, s. 20.

Průřez českým animovaným filmem po rozdělení

Večerníčky v České republice po rozdělení

V České republice se i přes nezkušenost filmařů s financováním v tržní ekonomice podařilo pokračovat v natáčení některých úspěšných večerníčků.

O krtkovi

Poslední díl *Krtek a žabka* natočil Zdeněk Miler v roce 2002. O práva na pokračování seriálu projeví zájem Číňané. Zdeněk Miler však s pokračováním seriálu údajně nesouhlasil. Zemřel v roce 2011. V roce 2014 jeho vnučka Karolína Milerová uzavřela s největší čínskou televizí CCTV koprodukční smlouvu na pokračování seriálu, který už není ve formě kreslené 2D animace, ale v počítačové 3D animaci, ve které se kromě krtka objevuje i panda.²⁰ Tento počin nebyl v České republice příznivě přijat, a to jednak z politických důvodů, ale hlavně proto, že to už s původní postavou a filozofií nemá mnoho společného. Osobně mi přijde, že 3D verze je natočena velmi kýčovitým a přeplácaným stylem.

Broučci

Podruhé se *Broučci* ve večerníčku objevili v roce 1995, tentokrát už v barvě a ve dvanácti dílech. Na rozdíl od první verze ze 60. let, byly tentokrát režisérkou Vlastou Pospíšilovou použity animované loutky. Seriál byl natočen v koprodukci Studia Jiřího Trnky s britskými a francouzskými partnery. Mně osobně se původní loutky a pojetí z roku 1967 líbily více.

Pat a Mat

Po rozdělení republiky seriál, u něhož se dal předpokládat komerční potenciál, prošel několika různými studii, např. se nějakou dobu točil pod hlavičkou společnosti Ateliéry Bonton Zlín, aby se nakonec vrátil do Prahy. Hrdinové v seriálu nemluví, i když se o tom uvažovalo

²⁰ Krtek a panda? Miler si další díly nepřál, tvrdí skladatel Petrov. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2014 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/lide/tvurce-krtka-miler-si-pokracovani-nepral-tvrdi-skladatel-petrov.A141030_194108_lide_ele.

a byl zkušebně natočen jeden namluvený díl. V internetové anketě uspořádané tvůrci se však těsná většina diváků vyjádřila proti dabingu.²¹ Jiného názoru byli distributoři v Nizozemsku, kde seriál diváci znají pod názvem *Buurman en Buurman* (Soused a Soused), a postavíčkám vložili do úst dialogy.

O loupežníku Rumcajsovi

Seriál byl sice natočen již v roce 1967, ale jeho prvních 13 dílů bylo ještě černobílých. Teprve po rozdělení republiky, když to umožnil rozvoj počítačové techniky, byl digitálně dobarven.

Úspěchy novodobé české animace

Nejnovější úspěchy českého animovaného filmu sice nejsou svázané s večerníčkem, důležité ale je, že o sobě stále dává vědět a po letech určité stagnace a tápání v nových ekonomických podmínkách se daří i nalézat nové zdroje financování a přitahovat talenty. Český animovaný film se v poslední době dočkal úspěchů na mezinárodním poli, i když velkou zásluhu na tom mají zahraniční studenti FAMU.

Graffitiger

Krátký animovaný film o tygrovi, který se potuluje džunglí pražských grafitti, vznikl pod pedagogickým vedením Břetislava Pojara a dostal se do užší nominace na studentského Oscara.²² Film je vytvořen kombinací počítačové 2D animace a živého filmu s herci.

21 LANDA, Jiří. Zářící hvězdy Pat a Mat. Úspěch ve světě nás překvapil, říká Marek Beneš. *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 20. 12. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/spolecnost/marek-benes-pat-mat.html>.

22 *Krátký film Libora Pixy Graffitiger* [online]. [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://www.graffitiger.com/>.

Plody mraků

V roce 2017 uspěl na berlínském festivalu Berlinale krátký pohádkově laděný animovaný film od Kateřiny Karhánkové *Plody mraků*. Získal titul nejlepšího evropského krátkého filmu pro děti.²³ Film je natočen pomocí tradiční techniky ploškové animace.²⁴

Dcera

Darja Kaščejevová režírovala film s autobiografickými prvky *Dcera*. Snímek o komplikovaném vztahu dcery a otce získal v roce 2019 prestižní ocenění americké Akademie filmových umění a věd zvané studentský Oscar. O jeho kvalitě svědčí i to, že sbíral ceny na mnoha dalších festivalech, získal např. hlavní Křišťálovou cenu na významném festivalu animace ve francouzském Annecy,²⁵ hlavní cenu MFF v australském Melbourne²⁶ nebo v letošním roce cenu poroty na Sundance Film Festival v americkém Utahu.²⁷ Jedná se o snímek využívající klasickou loutkovou animaci. Darja Kaščejevová ale při natáčení zvolila u tohoto typu filmu neobvyklou a velmi náročnou techniku ruční kamery (údajně jako první)²⁸, která pomůže vtáhnout diváka lépe do děje.

23 STEJSKAL, Tomáš. Český úspěch na Berlinale. Nejlepším krátkým filmem pro děti jsou Plody mraků. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 9. 2. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/plody-mraku-karhankova-animovany-kratk-film-berlinale-cena/r~10b332382c4c11e9aaa70cc47ab5f122/>.

24 Plody mraků jsou nejlepším evropským krátkým filmem pro děti. *Famu.cz* [online]. Praha: FAMU, 11. únor 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/662/>.

25 Awards 2019. *Official website - Annecy International Animation Film Festival and Market* [online]. Annecy: CITIA, 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.annecy.org/festival/awards>.

26 MIFF Shorts Awards. *Miff.com.au* [online]. Melbourne: Filmfest Limited, 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://miff.com.au/shorts-awards>.

27 Shorts Award Winners. *Sundance.org* [online]. Park City: Sundance Institute, 2020 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.sundance.org/projects/shorts-award-winners>.

28 DRTINOVÁ, Daniela. Studentka FAMU s šancí na Oscara: Loutkový film na ruční kameru ještě nikdo netočil. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 18. 1. 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/studentka-famu-s-sanci-na-oscara-loutkovy-film-na-rucni-kame/r~783fc5d4395b11ea84260cc47ab5f122/>.

Pouštět draka

Do semifinále studentského Oscara se v roce 2019 dostal i další český animovaný film, vyrobený technikou loutkové animace, *Pouštět draka*. Film pro děti, zobrazující příběh malého chlapce a jeho dědečka, pomocí látkových loutek originálně zachycující proces stárnutí, vznikl rovněž na FAMU a byl to absolventský snímek slovenského režiséra Martina Smatany.

Festivally animovaného filmu v České republice

Festivally animovaného filmu jsou příležitostí k setkávání lidí z oboru, slouží k propagaci animované produkce, představování nových trendů, postupů, animačních technik a technologií. Snímky, které zaujmou, se potom mohou snáze komerčně prosadit a jejich tvůrcům se otvírají možnosti dalšího rozvoje. V době, kdy se krátké animované filmy dostaly na okraj kulturního zájmu, jsou to právě festivally jako je Anifest, Anifilm či PAF Olomouc, které umožňují komunikaci mezi těmito filmy a diváky.²⁹

Největším nejen domácím, ale i středoevropským, festivalem animované tvorby je mezinárodní festival animovaných filmů Anifilm, který se koná od roku 2010, a to do roku 2019 v Třeboni, letos se má poprvé konat v Liberci.³⁰ Z našich tvůrců se v roce 2016 podařilo v soutěžní kategorii studentských krátkých filmů prosadit studentovi FAMU Janu Saskovi se snímkem *Happy End*, který se později dokonce dostal mezi posledních deset kandidátů pro nominace na Oscara.³¹ V diváckém hlasování zvítězil loutkový film nejen pro děti *Až po uši v mechu*. „Film díky scénáři (hlavní postava příběhu hledá uprostřed lesa svůj talent) a vtipnému

29 Děcká 2012, s. 10.

30 FÜRSTOVÁ, Lucie. Anifilm na nové adrese: festival animovaných filmů se z jihu přesouvá na sever. *Rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 21. listopad 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://liberec.rozhlas.cz/anifilm-na-nove-adrese-festival-animovanych-filmu-se-z-jihu-presouva-na-sever-8112885>.

31 *Česká animace je v desíctce kandidátů na filmové Oscary* [online]. Praha: Asociace animovaného filmu, 24. 11. 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.asaf.cz/ceska-animace-je-v-desitce-kandidatu-na-filmove-oscary/>.

komentáři (s výrazným hlasem Anny Polívkové) úspěšně balancuje na hraně žánru filmu pro starší děti a dospělé publikum.³²

Kromě toho se čeští animátoři na festivalu prosadili ještě v roce 2018, i když ne přímo v kategorii animovaného filmu, ale v mezinárodní soutěži počítačových her, kde zvítězili v kategorii Hra pro děti s hrou *Chuchel*.

Dalším významným festivalem u nás je PAF – přehlídka filmové animace a současného umění, který se poprvé konal v roce 2000 v Jihlavě, a poté se přestěhoval do Olomouce. Jedná se o jednu z největších akcí v ČR věnovaných animovanému filmu, který svým programem přesahuje regionální i český kontext.

32 DĚCKÁ, Eliška. AŽ PO UŠI V ANIMACI / ANIFILM OCENIL KAUFMANA I STUDENTA FAMU. *Cinepur.cz* [online]. Praha: Sdružení přátel Cinepuru, 13. 5. 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://cinepur.cz/article.php?article=3692>.

3.2 Vývoj na Slovensku po rozdělení Československa

Sametová revoluce, která započala 17. listopadu 1989, přinesla svobodu a demokracii, ale spustila i lavinu dramatických změn s dalekosáhlými důsledky, z nichž zdaleka ne všechny byly příznivé. Jedním z těchto důsledků byl i rozpad společného státu Čechů a Slováků, ke kterému došlo 31. prosince 1992. Do nového roku 1993 vykročily Česká republika a Slovenská republika jako samostatné státy. To však nebyla jediná zásadní změna. Další skutečností, která doslova převrátila systém fungování animovaného filmu vzhůru nohama, byl přechod z plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. K tomu se přidaly personální změny ve vedení, kdy museli odejít lidé zkompromitováni spoluprací s bývalým režimem. Známa bratislavská studia Koliba (obdoba pražského Barrandova) prakticky přestala fungovat. Na slovenský animovaný film tyto změny dopadly ještě tíživěji než na český. S koncem socialismu na jedné straně skončil monopol státu na umění, ale na druhé straně vyschnul i tok státních peněz a animátoři byli vystaveni tvrdé realitě raného kapitalismu. Někteří z nich se pokusili o založení vlastního studia. Jedinou záchranou počátkem 90. let pro ně byla Slovenská televize, která si objednávala večerničky. Jenomže objednávek bylo stále méně, až se výroba animovaných filmů v roce 2000 téměř úplně zastavila.³³ Z tohoto stavu se slovenská animovaná tvorba prakticky dodnes nevzpamatovala, i když se najdou i světlé výjimky.

Po revoluci v roce 1989 měli mnozí radost ze změny politického režimu i z výměny vedoucích kádrů. Avšak lidé nebyli připraveni na výraznou změnu formy financování filmové tvorby. Kupónová privatizace v 90. letech se stala osudnou v mnohých výrobních odvětvích a nevyhnula se ani kolibským studiím. Státem financovaný film zůstal bez peněz a technického zázemí. Výrazně to pocítila i animovaná tvorba. Její útlum hraničil až se zánikem. Nastalo období chaosu a rabování státního majetku. Kolibská studia v nejcennější bratislavské lokalitě se dostala do rukou lidí, kteří neměli o animovanou tvorbu žádný zájem. Stát se úplně stáhl z podpory animované produkce, takže tato podpora v roce 2000 klesla na nulu. Teprve později se ukázalo, že bez vydatné pomoci státu nemůže kultura na národní úrovni přežít. Léta krize vedla i k tomu, že řada schopných a vyškolených lidí musela z oboru odejít, protože je nedokázal uživit. Naštěstí, díky iniciativě Rudolfa Urce a Františka Jurišiče byla v roce 1993 na Filmové

33 Perďochová 2012, s. 24.

a televizní fakultě VŠMU v Bratislavě otevřena Katedra animované tvorby.³⁴ Rudolf Urc se stal jejím prvním vedoucím a je rovněž zakladatelem tradice festivalu Bienále animácie Bratislava. Animovaný film tak zůstal alespoň v určité podobě na Slovensku zachován. Nicméně technické vybavení a personální obsazení školy nestačí držet krok se světem. Přesto z nejistého období nakonec postupně vzešla první polistopadová generace tvůrců, kteří už absolventskými díly prokázali životaschopnost slovenské tvorby. Někteří si založili vlastní filmová studia, například Ivana Laučíková společnost Feel me film, Michal Struss studio Plaftik a Katarína Kerekesová produkční studio Fool Moon. Dalším studiem animovaného filmu je Animoline, které se zaměřuje na výrobu vzdělávacích a zábavných pořadů pro děti. Studio založil Jaroslav Baran v Bratislavě.³⁵

Někteří další animátoři hledají obživu v reklamním průmyslu, další pracují pro zahraniční produkce. I v porevolučním období však vznikla hodnotná díla, např. seriál pro děti *Jurošík* o hodném zbojníkovi, který se zařadil mezi nejoblíbenější slovenské večerníčky. Nikoli náhodou měl podobné jméno jako Jánošík. Jeho vzhled a činy vycházeli z pověstí o Jánošíkovi. Seriál byl původně vyroben v letech 1991 až 1993. Další díly vznikly v letech 2010 a 2011. Nakreslil ho Marián Vanek a režíroval jej Jaroslav Baran. Zajímavostí je, že sedm dílů tohoto seriálu bylo natočeno ve znakové řeči pro neslyšící, což se setkalo s příznivým diváckým ohlasem.

Zatímco počet v současné době natáčených hraných filmů již předstihuje jejich počet před rozpadem federace, počet animovaných filmů se předrevoluční úrovni ani zdaleka nepřibližuje. Způsobeno je to zejména poklesem zájmu televizních společností ve srovnání s objemem zakázek ze strany někdejší státní televize.³⁶

34 Laučíková 2014, s. 24.

35 Registračný systém Audiovizuálního fondu. *Audiovizuálny fond* [online]. Bratislava: Audiovizuálny fond, 2014 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: http://registracia.avf.sk/formular_statistiky.php?x_krok=4&x_id=4001.

36 Mišíková a Ferenčuhová 2015, s. 62.

Průřez slovenským animovaným filmem po rozdělení

Prvním slovenským polistopadovým videoklipem byla *Balada o štyroch koňoch* hudebníka Petra Lipy, který vytvořila počítačová firma GraTex jako demonstraci výpočetního výkonu svých tehdejších počítačů. Do výběru můžeme zařadit kolekci prvních studentských cvičení nově založeného Ateliéru animované tvorby s příznačným názvem *Kroky, skoky, roky... a posledný zhasne*.³⁷ V roce 1999 vznikla dvojdílná pohádka *Čarovné zrno* na motivy slovenské lidové pohádky o Jankovi Hraškovi, jehož příběh patří k nejznámějším slovenským pohádkám. Filmem Michala Strusse *V kocke* udělala slovenská animace významný krok vpřed. Tento film byl dokonce nominován na studentského Oscara. Figurka je uzavřena v místnosti s pohyblivými stěnami, ze které se snaží dostat ven. Jen ve stropě je malý otvor, kterým prosvítá světlo, a k němu upíná svou naději. Jednoduchý děj, jednoduchý příběh, a přece dokáže diváka zaujmout. Podobný je i další slovenský film režiséra Petra Košťála *Anatómia myšlienky*. Mezinárodní úspěch zaznamenal také film Ivany Laučíkové a Martina Snopka *Posledný autobus*, jenž vyhrál Grand Prix na festivalu krátkých filmů v Tampere.³⁸ Z roku 2016 pochází animovaný film Zuzany Žiakové *Braček jelenček*. Je to balada o sourozencích – bratrovi a sestře a na festivalu Fest Anča získal čestné uznání. Ve stejném roce vzniká také nový dětský seriál *Drobci* inspirovaný krátkým animovaným filmem Vandy Raýmanové *Kto je tam?*, jenž získal několik významných ocenění a uspěl i v mezinárodní distribuci³⁹. Z roku 2017 je studentský film režisérky Michaely Mihalyiové *Tu a tu* a také snímek *Žltá* Ivany Šebestové, v roce 2018 *Cesta* Marka Jasaně o muži, který krade sny. Kromě toho v roce 2018 vznikl na Slovensku jeden celovečerní animovaný film a dvě animovaná pásma celovečerního rozsahu.⁴⁰ Avšak vzhledem

37 Fest Anča oslavuje 25 rokov slovenskej animácie rozsiahlym fokusom. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA, 5. 6. 2018 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/2018/fest-anca-oslavuje-25-rokov-slovenskej-animacie-rozsiahlym-fokusom/>.

38 MORAVČÍKOVÁ, Dominika. Fest Anča 2015: Zvít'azil silný príbeh. *25fps.cz* [online]. Nový Jičín: 25fps, 8. července 2015 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2015/fest-anca-2015-zvitazil-silny-pribeh/>.

39 Nový animovaný seriál Drobci vyráža do sveta. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA, 5. októbra 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/novy-animovany-serial-drobci-vyraza-do-sveta/>.

40 HOLUB, Radovan. Slovenský film v roce 2018: celkem stabilní evropská situace. *Slovakproducers.com* [online]. Bratislava: SAPA, 20. 6. 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://www.slovakproducers.com/sapa-news/117-slovensky-film-v-roce-2018-sapa-news-novinky-recenzia-reflexia>.

k tomu, že slovenský trh je příliš malý a slovenská národní kultura nemůže být v multikulturní Evropě soběstačná, potřebuje slovenská animace zakotvit v mezinárodní komunitě.⁴¹

Festivally animovaného filmu na Slovensku

Festival Bienále animácie Bratislava (BAB) se, jak už z názvu vyplývá, koná každé dva roky. „Posláním festivalu BAB je umožnit uměleckou konfrontaci animované tvorby pro děti, sledovat její propojení na ilustraci, vytvářet podmínky pro její hodnocení, a podporovat tak všestranný rozvoj tohoto druhu filmového umění.“⁴²

Fest Anča je mezinárodní festival animace pořádaný každoročně v Žilině, který založila skupina nadšených studentů.⁴³ Zaměřuje se zejména na dospělého diváka a jedná se o jediný multimediální festival věnující se animovanému filmu na Slovensku.⁴⁴ Organizátoři spolupracují s českým festivalem PAF Olomouc, který má podobnou filosofii organizace, tzn. že nabízí širší doprovodný program.⁴⁵

41 Laučíková 2014, s. 22–27.

42 Festival BAB – Bienále animácie Bratislava: Medzinárodný festival animovaných filmov pre deti. *Festival BAB* [online]. Bratislava: BIBIANA, 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://festivalbab.sk/o-festivale-bab-2020/>.

43 Laučíková 2014, s. 22–27.

44 Fest ANČA a jej história. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/fest-anca-a-jej-historia/>.

45 Děcká 2012, s. 10.

4 Cenzura

Cenzura vždy ovlivňovala uměleckou tvorbu obecně, takže se nemohla vyhnout ani animované tvorbě. Co to vlastně cenzura je?

„Předběžný zásah orgánu veřejné moci, směřující ke konkrétnímu, individuálně určenému projevu, který znemožňuje buď vyhotovení daného projevu, nebo zveřejnění v autorem zamýšlené podobě.“⁴⁶

Účelem cenzury vlastně je prosadit vůli lidí, kteří jsou u moci, a tuto svou moc zneužívají k tomu, aby upevnili své postavení nebo prosadili své vidění světa.

4.1 Cenzura za první republiky

Za první republiky existovala dokonce oficiální cenzura filmové tvorby, která patřila do kompetence ministerstva vnitra. Jeho výnosem ze dne 16. června 1919 (č. 22.621-6, o cenzuře filmů) byl jmenován osmičlenný cenzurní poradní sbor s centralizovanou působností.⁴⁷

4.2 Cenzura v socialistickém Československu

Zejména v období totalitního režimu si museli tvůrci animovaných pořadů dávat veliký pozor, aby třeba i nevědomky někde nenarazili, a následně neskončili třeba v kotelně nebo při umývání oken. Pokud někoho takový osud potkal, mělo to pro něj a jeho rodinu závažné sociálně ekonomické dopady. Nejen, že se mu snížil příjem, ale tento člověk byl politicky a morálně diskreditován, pro jeho děti bylo obtížné dostat se na nějakou školu, mohl zapomenout na to, že by mu byla třeba schválena půjčka, nebo že by dostal poukaz na rekreaci, o cestě například do Jugoslávie nebo kapitalistické ciziny na základě devizového příslibu ani nemluvě. Bylo to proto, že v ústavě byla zakotvena vedoucí úloha KSČ ve společnosti, takže veškeré takovéto žádosti musely být schváleny stranickými orgány.

Následující příklad ilustruje, jak tato cenzura fungovala, i když v tomto případě se jednalo o její mírnější formu. Jeden z nešiků v oblíbeném seriálu *Pat a Mat* měl červený svetr a druhý

46 Tomek 2012, s. 7.

47 Filmová cenzura v ČSR 1919–1939. *Illuminace* [online]. Praha: Národní filmový archiv, 2006, 18(3), 194–197 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z:

http://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/obsahy/lachman_cenzura_3_06.pdf.

žlutý. Cenzura pojala podezření, že červený svetr symbolizuje Sovětský svaz a žlutý Čínu.⁴⁸ Ve skutečnosti byly barvy svetrů vybrány spíše náhodně a jejich „symbolický“ význam byl pravděpodobně dílem podezřívavosti cenzora. Ten autorům údajně i vyčetl, že příběhům chybí socialistický budovatelský duch. Červený svetr byl proto raději nahrazen šedomodrým.

Postupem času se u většiny autorů projevila autocenzura, to znamená, že se neodvážili vyrobit dílo, které by se nějakým způsobem dostalo do konfliktu s tehdejší mocí. Vybírali si raději neškodná neutrální témata, nebo se rovnou rozhodli kolaborovat s režimem a vyrábět díla oslavující tehdejší režim.

Našli se však i takoví, kteří se pokusili do svých příběhů umístit alespoň skrytou kritiku pomocí různých na první pohled neškodných zápletek a dialogů, které měly dvojí smysl. Bylo to vlastně umění samo o sobě vymyslet něco tak, aby to na jedné straně lidé pochopili, ale aby to na druhé straně neupoutalo pozornost cenzora. Samozřejmě to s sebou neslo značné riziko a vyžadovalo kus občanské odvahy.

„Mistrem v práci s cenzurou byl Viktor Kubal, který díky přesnému vědomí, kam až může zajít, vytvořil řadu snímků kritických přesně tak akorát, aby prošly schvalováním. Vznikly tak filmy jako *Idol* či *Šach*. Ve chvíli, kdy předpokládal v určitých místech problémy, zařadil záměrně provokativní pasáž, která upoutala pozornost cenzury. Dosáhl tak uspokojení cenzorů, kteří nevyšli na prázdno, ve snímku ale zároveň zůstalo vše, co mělo. Mohl tvořit filmy kritické i provokativní, které byly na hraně.”⁴⁹

Cenzura byla zrušena pouze v krátkém období pražského jara od ledna do srpna 1968, jinak fungovala vždycky s tím, že se v různých obdobích uvolňovala, nebo utužovala, podle toho, jak horliví lidé byli u moci. O schválení filmů do distribuce rozhodovala tzv. schvalovací komise a v ní měla hlavní slovo ideologická komise ÚV KSČ.⁵⁰

48 Kačor, Podhradský, Mertová 2010, s. 178.

49 PASTERŇÁ SZEMLOVÁ, Veronika. *Totalita v animovaném filmu* [online]. Zlín, 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/43773/pastern%C3%A1%20szemlov%C3%A1_2018_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Disertační práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních komunikací.

50 Cenzura fungovala vždycky, říká o ‚trezorových filmech‘ z období normalizace publicistka Bláhová. *IROZHLAS* [online]. Praha: Český rozhlas, 17. června 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z:

„Například v době upálení Jana Palacha se nesměla vysílat žádná pohádka, kde by byl oheň.“⁵¹ Ve výročí srpna 1968 „byl ideologický dozor zvláště zostřen.“⁵² Raději se vysílaly pořady, u kterých bylo riziko nějakých dvojsmyslů co nejmenší. Jednoho šéfredaktora si předvolali na schůzi KSČ, kde se probíralo, jestli je večerníček *O zvířátkách pana Krbce*, ve kterém vystupoval duch Ruprecht, vhodný pro děti. Později se ukázalo, že na problém bylo zaděláno, když duch vyděsil syna tajemníka KSČ.⁵³ Kromě toho byl na lidi kolem večerníčku vyvíjen tlak, aby se do nich nějakým způsobem promítla politická angažovanost a propagace šťastné socialistické současnosti. Seriál *Štaflík a Špagetka* se původně jmenoval *Psí život*. Jenomže tento název se cenzorům nelíbil, neboť podle jejich názoru mohl v lidech asociovat představy, že socialistická společnost takový život vede.

4.3 Cenzura po rozdělení federace

Po sametové revoluci a krátce na to po rozdělení Československa se zdálo, že v nových demokratických republikách, kde je ústavou zaručena svoboda slova a projevu, nemá cenzura místo. Nicméně vývoj ukázal, že cenzura se do společnosti, a tím i do umění, tedy i do animovaného filmu, i když v jiné formě vrací. Důvody pro to jsou různé, patří mezi ně například zájmy sponzorů, kteří na vznik animovaných filmů přispívají, nebo snaha, že film musí vydělat. Situace v České republice i ve Slovenské republice je v tomto směru obdobná. Rozdíl je v tom, že ustanovení čl. 26 odst. 3 slovenské ústavy cenzuru výslovně zakazuje,⁵⁴ kdežto Ústava České republiky⁵⁵ cenzuru nezmiňuje. I přes výše uvedený zákaz se však podle Martina Palúcha „i v demokratické Slovenské republice (od roku 1993), a to zejména ve formě politicky, nábožensky nebo osobně motivovaného tlaku na původní tvorbu a její autory ze strany politiků,

https://www.irozhlas.cz/kultura/film/normalizace-1969-ceskoslovensky-film-svetaci-zabil-jsem-einsteina-panove_1906171103_haf.

51 Kšajtová 2005, s. 51.

52 Ibid., s. 51.

53 Ibid., s. 52.

54 Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.: Ústava Slovenskej republiky. *Zakonypreludi.sk* [online]. Žilina: S-EPI, 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460/znenie-20190823#c126-3>.

55 Ústava České republiky. *Psp.cz* [online]. Praha: Parlament České republiky, 16. prosince 1992 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

zájmových anebo společenských skupin ... objevují rezidua fungování cenzury“.⁵⁶ V tržním hospodářství existuje mnoho faktorů, které ovlivňují, o čem se bude točit. První věc, na kterou je nutno brát ohled, je nutnost zisku, tedy jak přitáhnout diváka. Teprve až studio nebo producent vydělá, může se věnovat „umění“. To vede ke skrytému vyloučení závažných, ale pro běžného diváka, který se chce bavit, neatraktivních témat, jako jsou sociální nebo ekologické problémy nebo problematika diskriminace. Podobné je to, jestliže nějaký projekt získá sponzora, který málokdy jedná nezištně a chce, aby výsledné dílo odpovídalo jeho představám, nikoli představám jeho tvůrce. Podobné je to i v případě, kdy je film spolufinancován z veřejných prostředků nebo grantů, protože v tom případě musí splnit řadu kritérií, která potom ovlivňují jeho konečnou podobu.

56 Martin Palúch: Cenzúra a dokumentárny film po roku 1989. *Pravda.sk* [online]. Bratislava: P E R E X, 1. 2. 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://kultura.pravda.sk/kniha/clanok/456812-martin-paluch-cenzura-a-dokumentarny-film-po-roku-1989/>.

5 Zdroje financování animovaných filmů

V následující části této práce se hodlám zaměřit na způsoby financování animované tvorby od počátků animace v Československu, avšak s důrazem na stav financování animované tvorby v porevoluční době a na proměny způsobů financování s nástupem tržního hospodářství. Hlavním bodem bude srovnání české a slovenské cesty financování animovaného filmu po rozdělení Československa na samostatné státy.

Jedním ze způsobů, jak získat finanční prostředky na další tvorbu, je prodej filmů do zahraničí. K úspěšným exportním artiklům patřily zejména v minulosti večerníčky. „Česká televize vydělává na prodeji pořadů dětské tvorby do celého světa každý rok miliony korun ... a animované pohádky se na této sumě podílejí zhruba jednou pětinou. ČT inkasuje peníze z vysílacích práv a licencí k večerníčkům i z prodeje doprovodných předmětů k jednotlivým pohádkám. Například v Japonsku se prodává kolem 180 výrobků, které jsou spjaty se známou pohádkou Václava Bedřicha *Říkání o víle Amálce*.“⁵⁷ Snadněji se prodávají seriály, ve kterých se nemluví, protože odpadá potřeba dabingu.

Některé postavičky znají děti v mnoha zemích světa. Nejznámějšími jsou příběhy *O krtkovi*, které jsou díky své srozumitelnosti oblíbené například v Německu, ve Skandinávii, v Japonsku nebo v Číně, se kterou byla nakonec uzavřena koprodukční smlouva na natáčení dalších příběhů pod názvem *Krtek a Panda*.⁵⁸ Přáním Zdeňka Millera bylo prosadit se v USA, což se mu však za jeho života nepodařilo, nyní se o to pokouší jeho vnučka.⁵⁹ Jiným příkladem komerčního úspěchu je seriál *Pat a Mat*, který se kromě evropských zemí, jako je Polsko, Nizozemsko, Francie, prosadil mimo jiné i v Japonsku, Jižní Koreji, Íránu a v Brazílii.

57 KAIN, Petr a Lucie HRDLIČKOVÁ. Pohádkový byznys pod papírovou čepicí. *Ihned.cz* [online]. Praha: *Economia*, 18. 2. 2015 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-63552300-pohadkovy-byznys-pod-papirovou-cepici>.

58 Millerova vnučka stáhla dovolání kvůli Krtečkovi. Dědicové se prý dohodli. *E15.cz* [online]. Praha: Czech news center, 9. března 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/millerova-vnucka-stahla-dovolani-kvuli-krteckovi-dedicove-se-pry-dohodli-1367484>.

59 HORÁČEK, Filip. Krtek bude mít příští rok restauraci v Praze a první knihu v USA. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 7. prosince 2012 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/podniky/byznys-kolem-pohadkoveho-krcka.A121206_164950_ekoakcie_fih.

V zahraničí uspěly nejen večerníčky, ale např. i starší kombinované filmy Karla Zemana, které se v Japonsku dokonce prodávají na DVD a podařilo se jim zaujmout diváky i v USA.⁶⁰

Jedním z nejprodávanějších večerníčků je *Bob a Bobek – králíci z klobouku*, který se dosud vysílal ve 21 zemích, dobře se prodávaly také příběhy *O loupežníku Rumcajsovi*, vílu Amálku znají v už zmíněném Japonsku, kde si ji oblíbila zejména děvčata, a maxipsa Fíka v Rusku. V poslední době se večerníčků prodává méně, protože narostla konkurence. Z těch relativně novějších se prodal seriál *Jak to chodí u hrochů* dokonce až do Myanmaru a *Krysáci* do Kanady. U našich večerníčků v zahraničí oceňují, že je v nich často schovaný nějaký vzdělávací prvek.⁶¹

Ještě před druhou světovou válkou byly ve Zlíně v rámci reklamního oddělení firmy Baťa založeny filmové ateliéry, v jejichž rámci došlo i k vytvoření oddělení kreslených filmů inspirovaného hollywoodskými studií animovaných filmů.⁶² Bohužel se mi nepovedlo dohledat informace o finančních tocích v rámci těchto ateliérů, ale vzhledem k příslušnosti k reklamnímu oddělení firmy se dá usuzovat, že velká část nákladů na (převážně reklamní)⁶³ tvorbu byla kryta z privátních zdrojů firmy v rámci marketingových nákladů.

Po druhé světové válce, ještě před převzetím moci komunisty, byl československý filmový průmysl znárodněn v rámci tzv. Benešových dekretů⁶⁴ a financování filmů tak bylo desítky let až do nástupu volného trhu a privatizace v 90. letech 20. století téměř výhradně v rukou státu, který tímto monopolem udával směr vývoje na základě svých politických požadavků a zároveň limitoval autory v kreativní tvorbě a nutil je držet se ve vyhrazených mantinelech.⁶⁵ Umělci tak

60 Bilík 2013, s. 38.

61 JAŠMINSKÁ, Ivana. Večerníček slaví 50 let. České pohádky na dobrou noc znají po celém světě. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 17. 2. 2015 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-63550180-vecernicek-slavi-50-let-ceske-pohadky-na-dobrou-noc-znaji-po-celem-svete>.

62 Filmová historie Zlínska. *Zlín Film* [online]. Zlín: Regionální filmový fond [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://www.zlin-film.cz/filmova-historie-zlinska>.

63 Historie společnosti. *Bonton* [online]. Praha: Bonton [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.bonton.cz/cz/historie.html>.

64 Dekret č. 50/1945 Sb. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION CS, 1945 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-50>.

65 Je málo známým faktem, že v 70. letech byla hlavním přispěvatelem na příběhy o krtkovi západoněmecká televize WDR. (Kubiček 2014, s. 17).

měli svázanou kreativní mysl nejen finančními pohnutkami, ale i obavami z možnosti skončení v síti cenzorů. Filmy z tohoto období tak cílily převážně na dětského diváka a v rámci mezí byly relativně apolitické. Mezi nejvýznamnější zástupce tohoto žánru patří zejména večerníčky.

Tvorba většiny z nich spadala v období socialismu pod Krátký film Praha (např. v roce 1987 to bylo 138 z celkových 182 filmů) a jeho studia (zejména Studio Bratři v triku věnující se kreslenému filmu a Studio Jiřího Trnky věnující se loutkovému filmu). Na konci 80. let na tom tedy byl český animovaný film ekonomicky, technicky i personálně velmi dobře.⁶⁶ Vzhledem ke státnímu monopolu na kinematografii bylo financování a potažmo i osud animace v rukou KSČ a kinematografie byla téměř plně financována ze státního rozpočtu.⁶⁷ Jediným způsobem, jak získat prostor a prostředky k vlastní tvorbě, tak bylo přesvědčit vedoucí pracovníky filmových studií případně funkcionáře komunistické strany.

Na Slovensku filmový průmysl byl a stále je ve stínu toho českého. „Až 80 procent produkce (se) však vyrábělo ve studiích v Praze a tehdejšími Gottwaldově, dnešním Zlíně. Podle Trajterové to bylo na jedné straně kvůli „vysoké profesionalitě českých kolegů“, ale dalším důvodem byla i vnucená protekce českých tvůrců.“⁶⁸ Tento stav přetrval až do dnešních dnů, kdy od revoluce vznikl první slovenský celovečerní animovaný film až v roce 2015 v podobě *LokalFilmis*, avšak příliš kladné odezvy se mu nedostalo.

Situace ve financování animovaného filmu se po více než 40 letech změnila po sametové revoluci a následné privatizaci na přelomu 80. a 90. let minulého století. Ačkoliv financování kinematografie z veřejných peněz neskončilo úplně, jejich podíl se značně snížil a privátní zdroje tak v dnešní době hrají při realizaci nových filmových projektů klíčovou roli. „Centralizovaný systém velkých studií, zaštitěný kontinuální státní podporou, nahradila v devadesátých letech malá soukromá animační studia a vynořila se i nutnost finančně zajistit výrobu animovaného filmu z více zdrojů najednou.“⁶⁹

66 Kubíček 2014, s. 17.

67 Historie filmové tvorby na Barrandově. *Barrandov studio* [online]. Praha: Barrandov Studio [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.barrandov.cz/clanek/history/>.

68 KERNOVÁ, Mirka. Večerníček si nedáme. Slovenský aj český Večerníček oslavuje 40.

výročie. *Sme.sk* [online]. Bratislava: PETIT PRESS, 14. sep 2005 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z:

<https://www.sme.sk/c/2379515/vecernicek-si-nedame-slovensky-aj-cesky-vecernicek-oslavuje-40-vyrocie.html>.

69 Děcká 2012, s. 10.

Na tvorbu celovečerního animovaného loutkového filmu je v tuzemsku potřeba investice v průměrné výši 45 mil. Kč, při využití 2D animace se jedná o částku zhruba 35 mil. Kč, a 50 mil. Kč je průměrně potřeba při produkci s využitím 3D animace. Zvláštní rozdíly panují v nákladech na produkci zejména loutkového televizního seriálu, který průměrně vyjde relativně levně na 10 mil. Kč, zatímco 2D a 3D seriály vychází na podobné částky jako u celovečerních filmů (25 a 50 mil. Kč).⁷⁰ Finance z veřejných zdrojů je možné získat prostřednictvím různých fondů a grantů, jak národních, tak mezinárodních.

V současnosti hlavním veřejným zdrojem v České republice je Státní fond kinematografie. Pro rok 2020 vyčlenil na výzvy na vývoj a výrobu animovaných filmů a seriálů téměř 50 mil. Kč⁷¹ a je jediným subjektem, který pravidelně podporuje vznik animovaných filmů.⁷² Dle průzkumu je však objem této podpory pro tuzemskou animaci nedostačující.⁷³ Žadatel o podporu z tohoto fondu může na svůj film získat v závislosti na podmínkách výzvy až 90 % celkových nákladů projektu.⁷⁴ V tomto případě se ovšem musí jednat o kulturně náročný projekt a je třeba splnit celou řadu dalších podmínek. Běžná výše podpory se pohybuje v nižších desítkách procent.

Obdobou na Slovensku je Audiovizuální fond, který začal plně fungovat v roce 2010 a otevřel samostatný podprogram pro animaci. „Finanční prostředky vyčleněné ze strany Audiovizuálního fondu na animaci se zvyšují, přičemž jsou k dispozici i daňové pobídky ve výši 20 % slevy z daně“.⁷⁵ Audiovizuální fond však není přímo napojen na státní rozpočet, protože má i nestátní zdroje financí. Určitou formou pomoci je i podpora ze strany Asociace slovenských filmových klubů, díky níž se na rozdíl od situace v České republice v kinech před

70 Toušek 2017, s. 10.

71 Krátkodobá koncepce 2020. *Státní fond kinematografie* [online]. Praha: Státní fond kinematografie [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://fondkinematografie.cz/assets/media/files/fond/KK/KK_2020.pdf.

72 Pat a Mat míří podruhé do kin. Jak si stojí český animovaný film? *TÝDEN.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, 3. 6. 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/film/pat-a-mat-miri-podruhe-do-kin-jak-si-stoji-cesky-animovany-film_482804.html?showTab=nejctenejsi-24.

73 Toušek 2017, s. 10.

74 496/2012 Sb. Zákon o audiovizí. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION, 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-496#p57a>.

75 CEE ANIMATION. Country contexts. *Ceeanimation.eu* [online]. 2018 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.ceeanimation.eu/files/uploads/2019/06/CEE-AW-country-contexts-2019.pdf>.

hlavním filmem uvádí slovenské krátké filmy. Na druhou stranu zase v České republice od roku 2013 vysílá stanice České televize Děčko, jejíž významnou část programové náplně tvoří animované filmy.⁷⁶

Další možností spolufinancování animovaných filmů je program Kreativní Evropa financovaný Evropskou unií, jehož dílčí program MEDIA zabývající se podporou evropské kinematografie a audiovizuálního průmyslu je dotován částkou zhruba 3,5 mld. Kč ročně.⁷⁷ Jinou variantou financování z veřejných zdrojů je oslovení České televize, která by se na filmu spolupodílela v roli koproducenta.⁷⁸ V podobné roli se mohou vyskytovat i soukromé televize, ovšem zde už samozřejmě nehovoříme o financování z veřejných zdrojů.

Nelze si v této souvislosti nevšimnout paralely s bývalým režimem, kdy o tom, co vznikne a co ne, rozhodovali funkcionáři strany. Dnes vám film sice nikdo nezakáže, ale o tom, jestli je váš film dobrý, či nikoliv, a často tedy i o jeho osudu prostřednictvím (ne)přidělení finančních prostředků rozhoduje na subjektivní bázi pár úředníků. Vzhledem k malosti a propojenosti našeho filmového průmyslu si dokáží představit reálné riziko vzniku klientelismu, a tedy mnohem snazšího přístupu k financím ze strany některých spřízněných filmařů na úkor jiných. Hlavní problém tedy vidím v tom, že dle mého názoru nelze objektivně rozhodnout o tom, jestli je nějaký film dobrý či nikoliv.

Druhou variantou financování filmu jsou samozřejmě privátní zdroje. Jednat se může o soukromé finance autora, ať už ve formě hotovosti nebo úvěru. Tento způsob financování na jednu stranu přináší svobodu a nezávislost v tvůrčím procesu, na druhou stranu však divácké, a tedy finanční fiasko může tvůrce dostat do finančních problémů a dluhové pasti, ze které není snadné cesty ven. Tato hrozba tak zároveň tvůrce nutí tvořit divácky co nejlíbivější díla a zavděčit se co nejširšímu publiku. Výsledkem tak mohou být plytká a jednoduchá díla s jasným dojmem rezignace na uměleckou hodnotu. Vedle soukromých financí tvůrce se do filmu často zapojují i třetí strany, kdy se může jednat o více typů spolupráce. Pro tvůrce nejvýhodnějším řešením jsou mecenáši, kteří za svou podporu neočekávají protislužbu a jejich

76 Laučíková 2014, s. 27.

77 O programu. *Kreativní Evropa* [online]. Praha: Kreativní Evropa [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.kreativnievropa.cz/o-programu/>.

78 Nabídka distribučních filmů. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/podavani-nametu-a-projektu/pro-producenty/>.

záměrem je podpora umělce. Opakem jsou investoři, kteří tvůrce podporují s legitimním záměrem utržení zisku, např. formou koprodukce či podílem na zisku. Mezi ně řadím ještě sponzory, kteří na projekt přispějí a jako protislužbu požadují např. uvedení loga v titulcích mezi sponzory, či product placement svého výrobku přímo ve filmu. Mezi novými způsoby financování tvorby se v posledních letech začíná prosazovat i crowdfunding, neboli financování malými investory či mecenáši.⁷⁹ Další možností je ucházet se o finanční podporu nějaké nadace, např. Nadačního fondu FILMTALENT Zlín.⁸⁰

Při vlastní rešerši jsem si nemohl nevšimnout nepřehlednosti a složitosti celého systému grantů, dotací, příspěvků apod., která zejména mladé autory bez zkušeností s filmovým průmyslem může znechutit a odradit je od realizace svých nápadů. Na jednu stranu je potěšující, že se autoři k realizaci svých nápadů nemusí zadlužit do konce života, a že množství financí přitékající do filmového průmyslu je značné (což však rozhodně neznamená, že se dostane na každého), ovšem na stranu druhou zorientovat se v nepřehledné nabídce a podmínkách a nějaké finance na svůj projekt získat s trochou nadsázky celý život zaberou. Z tohoto důvodu bych tvůrcům doporučil, aby v rámci řízení svého projektu nezapomněli vyčlenit prostor na řešení těchto byrokratických záležitostí, zejména dohlédnutí na splnění podmínek, jak pro potřeby grantů, tak pro vyúčtování pro finanční úřad. Myslím, že důsledným řízením projektu a pečlivým vedením záznamů si tvůrci mohou ušetřit spoustu pozdějších nepříjemností např. se zamítnutím grantu, či s neúmyslným krácením daní.

Dále bych se rád zaměřil na financování konkrétních projektů. Bohužel sehnat přesné informace je téměř nemožné, proto se zde mohou vyskytnout jisté nepřesnosti, či časové informační mezery. Jako první příklad bych se rád věnoval seriálu *Pat a Mat: ...a je to!*, který čítá již více než stovku epizod a s přestávkami se točí od roku 1976. Po změně režimu se produkce ujaly nejprve zlínské ateliéry, poté se seriál vrátil do Prahy. V současnosti vznikají nové epizody seriálu, který se částečně i díky absenci hlasu dokázal prosadit i v zahraničí, pod taktovkou Patmat studia, které založil na počátku tisíciletí Marek Beneš, současný režisér

79 HOUŠKA, Tomáš. Jak se financuje film. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 30. 7. 2013 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://houska.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=353961>.

80 Nadační fond FILMTALENT Zlín podpořil mladé filmaře. *Zlín Film Festival* [online]. Zlín: Zlín Film Festival, 29. 5. 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zlifestival.cz/26661n-nadacni-fond-filmtalent-zlin-podporil-mlade-filmare>.

a scénárista seriálu a syn hlavního autora seriálu.⁸¹ O produkci se stará Tomáš Eiselt a v roli koproducenta se na seriálu posledních několik sérií, zejména finančně, podílí Česká televize.⁸² Ke vzniku seriálu však přispělo i mnoho dalších partnerů a jedná se tedy o projekt s vícezdrojovým financováním.⁸³ Je potěšující, že přes množství změn v celém výrobním řetězci, od producentů po samotné autory, stále vychází nová tvorba založena na původním konceptu a dokonce došlo k vytvoření několika celovečerních filmů vysílaných v kinech, ačkoliv se jednalo o prosté spojení krátkých večerníčkových epizod za sebe bez jakéhokoliv propojení a dějové linie táhnoucí se celým filmem, což u spousty diváků vedlo k určitému zklamání.

Komerčně poměrně úspěšným projektem se stal celovečerní 3D animovaný film *Hurvínek a kouzelné muzeum*, na který přišlo v tuzemsku do kin okolo 200 000 diváků, a jen u nás přinesl tržby ve výši 23 mil. Kč a zároveň se stal nejprodávanějším českým animovaným filmem novodobé historie s prodeji do 90 zemí světa.⁸⁴ Na první pohled se tuzemská tržba může zdát jako obrovská suma, ale jen do doby, než si uvědomíme, že práce na filmu zabraly více než osm let a spolklly 170 mil. Kč.⁸⁵ Vzhledem k těmto faktům je jasné, že z ekonomických důvodů nelze tvořit komerční filmy pouze pro tuzemský trh, ale je třeba cílit mezinárodně, což zatím spouště tvůrců nedochází, či tento přístup záměrně odmítají. Zároveň se ukazuje nutnost zahraničního (ko)producenta, který je vzhledem k finanční náročnosti schopen tak velký projekt zvládnout.

Osobně mám pocit, že jako i v mnoha jiných oborech, ovládají čeští tvůrci své řemeslo velmi dobře, což se projevuje na úspěších zejména studentské tvorby, ale i úspěších artověji

81 O nás. *Pat a Mat* [online]. Hostivice: Patmat [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://patmat.cz/o-nas/>.

82 Abecední seznam všech filmů. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/filmy/vyhledavani/>.

83 Pat a Mat zimní radovánky. In: *Pat a Mat* [online]. Hostivice: Patmat [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://patmat.cz/imgdata/225/img409.jpg>.

84 Tisková zpráva: Česká animace v uplynulém a letošním roce. *Asociace animovaného filmu* [online]. Praha: Asociace animovaného filmu, 9. ledna 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.asaf.cz/wp-content/uploads/2019/01/190109_TZ_%C4%8Cesk%C3%A1_animace_ohl%C3%A9dnut%C3%AD_a_pl%C3%A1ny.docx.

85 LOPOUR, Jaroslav. Hurvínek a kouzelné muzeum. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv, 30. 8. 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/hurvinek-a-kouzelnemuzeum>.

zaměřených filmů na všemožných festivalech, chybí jim však schopnost umět prodat a být komerčně úspěšný.

Vývoj a výroba animovaných filmů jsou v ČR i na Slovensku v současné době značně podfinancované, a tak dochází k odlivu talentů do zahraničí nebo do jiných oborů („až 60 % absolventů příslušného studia odchází do jiných oborů“)⁸⁶, což nadále prohlubuje problémy současné tuzemské komerční animované tvorby.⁸⁷ Jak uvádí Asociace animovaného filmu (ASAF) „tuzemští producenti postrádají ambice, chybí větší zájem soukromých investorů i filmových profesionálů. České animované filmy nejsou ve srovnání se zahraničím dost konkurenceschopné, mají nízkou návštěvnost a jen velmi slabě pronikají na světové trhy“, a proto tvůrcům nezbývá, než se uchýlovat ke koprodukcí, případně dokonce celé produkci, v zahraničí, kde jsou např. „rozpočty celovečerních animovaných filmů oproti tuzemsku až devítinásobné“.⁸⁸

86 ČTK. Těžký život českých animovaných filmů. Chybí lidé i peníze: Tvůrci v nesnázích. TÝDEN.cz [online].

Praha: EMPRESA MEDIA, 20. 3. 2017 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z:

https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/film/tezky-zivot-ceskych-animovanych-filmu-chybi-lide-i-penize_422327.html.

87 Toušek 2017, s. 10.

88 Pat a Mat míří podruhé do kin. Jak si stojí český animovaný film? TÝDEN.cz [online]. Praha: EMPRESA

MEDIA, 3. 6. 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/film/pat-a-mat-miri-podruhe-do-kin-jak-si-stoji-cesky-animovany-film_482804.html?showTab=nejctenejsi-24.

6 Vývoj animačních technik

V této části, která není těžištěm bakalářské práce, ale má doplnit celkový obraz o vývoji animovaného filmu u nás, uvedu stručně výčet animačních technik.

Principem animovaného filmu je nasnímání jednotlivých fází pohybu a následné přehrání jednotlivých snímků rychle po sobě, čímž dojde k vytvoření iluze plynulého pohybu. Současným standardem filmového průmyslu je přehrávání rychlostí 24 snímků za vteřinu, jež vzniklo jako kompromis mezi již dostatečně plynulým pohybem a zároveň úsporou filmového materiálu a práce. Pokud se totiž dělaly na filmu nějaké úpravy, muselo se každé jednotlivé políčko upravovat ručně. S nástupem digitalizace, růstem výpočetního výkonu a datové kapacity, se pomalu začíná experimentovat i s vyšší snímkovací frekvencí. Její výhodou je plynulejší a realitě bližší obraz, ovšem na úkor náročnosti. Z toho důvodu se v animaci často používá opačný přístup, kdy se nechávají dva, někdy i více snímků za sebou stejných a tím dojde ke snížení efektivní snímkovací frekvence minimálně o polovinu. Tento postup se hodí zejména u méně akčních scén, kde není pohyb příliš rychlý. Jednotlivá filmová okénka se snímají trikovou kamerou.

Loutková animace

Používají se loutky, které jsou vyrobeny tak, že samy bezpečně drží v kterékoli pohybové fázi. Příkladem jsou večerníčky *Pat a Mat* nebo *Broučci* z roku 1995. Specifické možnosti plastelínové technologie animace využívá seriál večerníčků ČT *Žížaláci*.

Kreslená animace

Jednotlivé pohybové fáze jsou nakresleny obvykle na průhledné fólie, které jsou položeny na namalovaném pozadí.⁸⁹ Z uvedených večerníčků byly tímto způsobem natočeny příběhy o Rumcajsovi a Cipískovi.

Plošková (papírková) animace

Nakreslené postavičky se vystřihnou z papíru tím způsobem, že jsou zvlášť tělíčka, hlavy a končetiny, aby z nich animátor potom mohl skládat jednotlivé fáze pohybu. Ploškový film je

⁸⁹ Kšajtová 2005, s. 91.

výrobně jednodušší než kreslený. Příkladem jsou večerníčku vyrobeného ploškovou technikou jsou *Pohádky o mašinkách*.

Reliéfní (poloplastická) animace

Je podobná ploškové animaci, ale místo částí postavíček nakreslených na papírku jsou použity trojrozměrné díly např. ze dřeva nebo z modelovací hmoty. Tím se dosáhne iluze prostoru, která se dá ještě zvětšit tím, že se dekorace položí v několika vrstvách nad sebou na sklech.⁹⁰ Z večerníčků tak byl natočen např. *O vodníku Česilkovi*.

Počítačová animace

Animátor nakreslí pouze prostorovou síť figury a počítač jednotlivé fáze pohybu dopočítá.⁹¹ Možná je buď 2D animace nebo složitější 3D animace. Na první pohled by se tedy zdálo, že počítačová animace je nejjednodušší a nejlevnější, ale opak je pravdou. Špičková počítačová animace je totiž náročná jak finančně, tak časově, a proto zatím zůstává doménou bohatých amerických studií. Prvním českým 3D animovaným filmem byl *Kozí příběh – Pověsti staré Prahy*.⁹² Z večerníčků můžeme jmenovat např. seriál *Nejmenší slon na světě*. Na Slovensku byl počítačově animován např. film *LokalFilmis*. Prvním seriálem vyrobeným technikou 3D animace na Slovensku, která je tam zatím stále ojedinělá, byli *Websterovci ze světa pavouků*.⁹³

Naprostá většina večerníčků točených ve zlínských studiích byla vyrobena papírkovou metodou, některé večerníčky byly i kreslené, ale žádné zde nebyly natočeny klasickou loutkovou metodou, nýbrž pouze reliéfní metodou.⁹⁴

90 Kšajtová 2005, s. 93.

91 Ibid., s. 93.

92 Kozí příběh – Pověsti staré Prahy. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/45796/kozi-pribeh-povesti-stare-prahy>.

93 PAULÍK, Jakub. Privítajte rodinku Websterovcov, prvý animovaný seriál na Slovensku, za ktorého vytvorením stojí 3D technológia. *Refresher* [online]. Praha: Refresher, 19. listopad 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://refresher.cz/49296-Privitajte-rodinku-Websterovcov-prvy-animovany-serial-na-Slovensku-za-ktoreho-vytvorenim-stoji-3D-technologie>.

94 Benda 2019, s. 155.

Ačkoliv technická kvalita animace postupuje mílovými kroky kupředu a s trochou nadsázky s každým novým filmem jde v tomto směru vidět posun vpřed, tvůrci by neměli zapomínat, že sebelepší technická kvalita nevyrovná nekvalitní příběh. Často se tak stává, že po prvotním nalákání diváků na trailer, ve kterém jsou oslněni technickou dokonalostí, a ještě nablýskanější animací než kdy předtím, dojde při sledování plného filmu k rozčarování a zklamání kvůli nedotaženému nebo slabému příběhu, protože byť sebelepší technické provedení bude diváka bavit nejvýše několik minut. Poté prvotní nadšení začne opadat a je tak na scénáři, aby divákovi poskytl dostatek nových podnětů, které udrží jeho pozornost a dodají očekávaný zážitek.

Animace zaznamenala doslova revoluci s příchodem počítačů a digitalizace valné většiny částí procesu výroby animovaného filmu, ať už se jedná o přechod z analogových kamer na digitální u loutkové animace, či přechod z ručního kreslení jednotlivých snímků na papír na kresbu přímo v digitální formě a dokonce posun k 3D animaci, která byla dříve ve formě, v jaké ji známe dnes, nemyslitelná.

Ačkoliv se může na první pohled zdát, že bylo v animaci již vše objeveno, opak je pravdou. Dopředu totiž nejdou jen technologie, ale i přístupy autorů a nové metody. O nový přístup k animované tvorbě se například v rámci své bakalářské práce pokusila studentka FAMU Darja Kaščejevová, která jako první použila ve svém oceněném snímku *Dcera* ruční kameru pro lepší vtáhnutí diváka do příběhu.⁹⁵

Žádný z českých animovaných filmů nevyužívá ve velkém 3D počítačovou animaci, bez níž se neobejde produkce velkých amerických animačních studií Pixar a Disney. Přesto se filmaři shodují, že jim počítačová animace usnadňuje práci a že je díky ní animovaná tvorba dostupnější. Ale bez dobrého scénáře nám ani technika nepomůže.⁹⁶

95 DRTINOVÁ, Daniela. Studentka FAMU s šancí na Oscara: Loutkový film na ruční kameru ještě nikdo netočil. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 18. 1. 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/studentka-famu-s-sanci-na-oscara-loutkovy-film-na-rucni-kame/r~783fc5d4395b11ea84260cc47ab5f122/>.

96 RYNDA, Vojtěch. Studentský Oscar pro Česko není náhoda. Proč FAMU vychovává skvělé animátory a nikdo o tom neví? *Reflex.cz* [online]. Praha: Czech news center, 13. září 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/97470/studentsky-oscar-pro-cesko-neni-nahoda-proc-famu-vychovava-skvele-animatory-a-nikdo-o-tom-nevi.html>.

7 Závěr

Animovaný film měl historicky delší tradici i větší zázemí v dnešní České republice, kde se na rozdíl od Slovenska nacházela animační studia nejen v hlavním městě, ale i ve Zlíně a v Ostravě, ve kterých se často točily i pořady pro bratislavskou televizi. Česká republika díky tomu získala lepší výchozí pozici po rozdělení státu. Za zlatá léta české animace jsou považována 50. až 80. léta minulého století, u slovenské animace pak 80. léta. Přechod na tržní hospodářství byl obtížný pro oba nástupnické státy, na Slovensku byl však útlum mnohem výraznější. Postupně se však na obou stranách našly způsoby, jak získat finance a pracovat v nových podmínkách. To spolu se zkušenostmi lidí, kteří v animaci již něco dokázali, umožnilo, aby se objevila nová generace talentovaných tvůrců, o čemž svědčí úspěchy na zahraničních filmových festivalech. Pokud jde o cenzuru, oficiální politická cenzura byla zrušena, ale objevuje se nový, skrytý typ cenzury vycházející například z konzumního pojetí a očekávání producentů, že film musí vydělat. V oblasti počítačové, zejména 3D animace, je obtížné konkurovat zahraniční, převážně americké produkci. Na druhé straně ani nejdražší počítačová technika bez nápadu a tvůrčího přístupu lidí okolo sama o sobě dobrý animovaný film nevytvoří. A to je právě příležitost pro tvůrce animovaných filmů jak v Česku, tak na Slovensku.

Citované filmy

- Anatómia myšlienky* (Petr Košťál, 2000)
- Až po uši v mechu* (Filip Pošivač, Barbora Valecká, 2015)
- Balada o štyroch koňoch* (GraTex International, 1995)
- Bob a Bobek – králíci z klobouku* (Václav Bedřich, Miroslav Walter, Ivo Hejzman, 1979)
- Braček jelenček* (Zuzana Žiaková, 2016)
- Bratislavské rozprávky* (Rudolf Urc, Ondrej Slivka, 1991)
- Broučci* (Libuše Koutná, 1967)
- Broučci* (Vlasta Pospíšilová, 1995)
- Bubáci a hastrmani* (Pavel Kubant, 1999)
- Cesta* (Marek Jasaň, 2018)
- Cesta do pravěku* (Karel Zeman, 1955)
- Císařův slavík* (Jiří Trnka, Miloš Makovec, 1948)
- Čarovné zrno* (Michal Dočolomanský, 1999)
- Dcera* (Darja Kaščejevová, 2019)
- Delfín Filík* (František Jurišič, 1988)
- Drobci* (Vanda Raýmanová, Michal Struss, 2016)
- Graffitiger* (Libor Pixa, 2010)
- Happy End* (Jan Saska, 2015)
- Hrnčiar Macek* (Ladislav Čapek, 1983)
- Idol* (Viktor Kubal, 1989)
- Jak to chodí u hrochů* (Jan Balej, 2000)
- Jurošík* (Jaroslav Baran, 1991)
- Kontakty* (Jaroslava Havettová, 1980)
- Kozí příběh – Pověsti staré Prahy* (Jan Tománek, 2008)
- Kroky, skoky, roky... a poslední zhasne* (Matej Kladek, Vladimír Král, Martin Snopek, Michal Struss, 1995)
- Krtek a Panda* (Zeng Weijing, 2016)
- Krvavá paní* (Viktor Kubal, 1980)
- Krysáci* (Cyril Podolský, Milan Šebesta, 2008)
- Kto je tam?* (Vanda Raýmanová, 2010)
- LokalFilmis* (Jakub Kroner, 2015)
- Maxipes Fík* (Václav Bedřich, 1976)
- Môj macík* (Augustín Horváth, 1968)
- Najmenší hrdinovia* (František Jurišič, 1985)
- Nejmenší slon na světě* (Libor Pixa, 2013)
- O krtkovi* (Zdeněk Miler, 1957)
- O krtkovi* (Zdeněk Miler, 1994)

O loupežnickém synku Cipískovi (Ladislav Čapek, 1972)
O loupežníku Rumcajsovi (Ladislav Čapek, 1967)
O vodníku Česílkovi (Alexandr Zapletal, 1968)
O zvířátkách pana Krbce (Václav Bedřich, 1977)
Osudy dobrého vojáka Švejka (Jiří Trnka, 1954)
Pásli ovce valasi (Ladislav Čapek, 1973)
Pat a Mat (Lubomír Beneš, 1976)
Pat a Mat (Lubomír Beneš, Marek Beneš, Ladislav Pálka, Vlasta Pospíšilová, František Váša, Milan Šebesta, Josef Lamka, 1994)
Plody mraků (Kateřina Karhánková, 2017)
Pohádky o mašinkách (Eduard Hofman, 1987)
Pohádky ovčí babičky (Václav Bedřich, 1966)
Pohádky z mechu a kapradí (Zdeněk Smetana, 1968)
Posledný autobus (Ivana Laučíková, Martin Snopek, 2011)
Pouštět draka (Martin Smetana, 2019)
Puf a Muf (Viktor Kubal, 1969)
Ruka (Jiří Trnka, 1965)
Řikání o víle Amálce (Václav Bedřich, 1975)
Slimák Maťo a škriatok Klinček (Jaroslav Cita, 1976)
Socha (Jaroslava Havetová, 1970)
Staré pověsti české (Jiří Trnka, 1952)
Studňa lásky (Viktor Kubal, 1944)
Šach (Viktor Kubal, 1974)
Štaflík a Špagetka (Václav Bedřich, 1969)
Tu a tu (Michaela Mihalyiová, 2017)
V kocke (Michal Struss, 1999)
Vizte vše, co tropí dnes kluci dva a jeden pes! (Karel Dodal, Hermína Týrlová, 1925)
Vták Gabo (Bohumil Šejda, 1988)
Vzpouza hraček (Hermína Týrlová, František Sádek, 1947)
Websterovci (Katarína Kerekesová, 2017)
Zbojník Jurko (Viktor Kubal, 1976)
Zem (Viktor Kubal, 1966)
Žížaláci (Jaromír Gál, 2009)
Žltá (Ivana Šebestová, 2017)

Seznam použité literatury

- HANÁKOVÁ, Veronika. *Animace na periferii* [online]. Praha, 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/211316/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra filmových studií.
- KUBÍČEK, Jiří. A report on the state of Czech animation. *Homo Felix*. Bánská Štiavnica: Feel me film, 2014, **2014**(1), 16–21. ISSN 1338-2268.
- LAUČÍKOVÁ, Ivana. Ballad of change: Slovak animation after 1989. *Homo Felix*. Feel Me Film, 2014, **2014**(1), 22–27. ISSN 1338-2268.
- BILÍK, Petr. *Československá kinematografie 50. a 60. let (mimo "novou vlnu"): studijní text pro kombinované studium* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013 [cit. 2020-05-19]. ISBN 978-80-244-3828-3.
- Český animovaný film I 1920-1945: Czech animated film I 1920-1945*. Praha: Národní filmový archiv, 2012. ISBN 978-80-7004-148-2.
- MACEK, Václav a Jelena PAŠTÉKOVÁ. *Dejiny slovenskej kinematografie 1896-1969*. Druhé rozšířené vydanie. Bratislava: Slovenský filmový ústav, 2016. ISBN 978-808-5739-688.
- Filmová cenzura v ČSR 1919–1939. *Illuminace* [online]. Praha: Národní filmový archiv, 2006, **18**(3), 194–197 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: http://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/obsahy/lachman_cenzura_3_06.pdf
- MAREK, Toušek. *Mapování oboru animované tvorby v České republice* [online]. Praha: Kancelář Kreativní Evropa - MEDIA, 2017 [cit. 2020-05-19]. ISBN 978-80-7004-178-9. Dostupné z: <https://www.asaf.cz/co-delame/strategie-animace/>
- MIŠÍKOVÁ, Katarína a Mária FERENČUHOVÁ. *Nový slovenský film: Produkčné, estetické, distribučné a kritické východiská*. Bratislava: Vysoká škola múzických umení v Bratislave, 2015. ISBN 978-80-89439-89-8.
- PERĐOCHOVÁ, Eva. Odklínanie slovenského animovaného filmu. *Film.sk* [online]. 2012, **13**(4), 24–25 [cit. 2020-05-19]. ISSN 1335-8286. Dostupné z: <http://old.film.sk/pdf/film.sk-04-2012.pdf>
- DĚCKÁ, Eliška. Stále nad vodou: Slovenský animovaný film dnes. *A2* [online]. Praha: A2, 18. 1. 2012, **8**(2), 10 [cit. 2020-05-19]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <https://media.advojka.cz/issues/88806->

A2_02_2012.pdf?token=eyJ0eXAiOiJKV1QiLCJhbGciOiJIUzI1NiJ9.eyJwYXRoIjoiODg4MDYtQTJfMDJfMjAxMi5wZGYiLCJpYXQiOiJlODk5MTIxMDR9.hgFtMCye0UnIs1AFPwChBOo3nVFjOs-gnX9Ew36iulQ

PASTERNÁ SZEMLOVÁ, Veronika. *Totalita v animovaném filmu* [online]. Zlín, 2018 [cit. 2020-05-19].

Dostupné z:

https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/43773/pastern%C3%A1%20szemlov%C3%A1_2018_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Disertační práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních komunikací.

BENDA, Jan. *Týrlová, Zeman a ti druzí: historie zlínského (gottwaldovského) studia animovaného filmu*. Praha: Powerprint, 2019. ISBN 978-807-5681-829.

KŠAJTOVÁ, Marie a Irena POVEJŠILOVÁ. *Velký příběh Večerníčku: historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás*. Praha: Albatros, 2005. Albatros Plus. ISBN 80-00-01664-8.

TOMEK, Roman. *Zákaz cenzury* [online]. Brno, 2012 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/257433/pravf_m/Diplomova_prace_-_Roman_Tomek.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politologie.

KAČOR, Miroslav, Michal PODHRADSKÝ a Michaela MERTO VÁ. *Zlatý věk české loutkové animace*. Praha: Animation People, 2010. ISBN 978-80-204-2190-6.

Internetové zdroje

Abecední seznam všech filmů. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/filmy/vyhledavani/>

FÜRSTOVÁ, Lucie. Anifilm na nové adrese: festival animovaných filmů se z jihu přesouvá na sever. *Rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 21. listopad 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://liberec.rozhlas.cz/anifilm-na-nove-adrese-festival-animovanych-filmu-se-z-jihu-presouva-na-sever-8112885>

Awards 2019. *Official website - Annecy International Animation Film Festival and Market* [online]. Annecy: CITIA, 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.annecy.org/festival/awards>

DĚCKÁ, Eliška. AŽ PO UŠI V ANIMACI / ANIFILM OCENIL KAUFMANA I STUDENTA FAMU. *Cinepur.cz* [online]. Praha: Sdružení přátel Cinepuru, 13. 5. 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://cinepur.cz/article.php?article=3692>

Cenzura fungovala vždycky, říká o ‚trezorových filmech‘ z období normalizace publicistka Bláhová. *IROZHLAS* [online]. Praha: Český rozhlas, 17. června 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/normalizace-1969-ceskoslovensky-film-svetaci-zabil-jsem-einsteina-panove_1906171103_haf

CEE ANIMATION. Country contexts. *Ceeanimation.eu* [online]. 2018 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.ceeanimation.eu/files/uploads/2019/06/CEE-AW-country-contexts-2019.pdf>

Česká animace je v desítce kandidátů na filmové Oscary [online]. Praha: Asociace animovaného filmu, 24. 11. 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.asaf.cz/ceska-animace-je-v-desitce-kandidatu-na-filmove-oscar/>

STEJSKAL, Tomáš. Český úspěch na Berlinale. Nejlepším krátkým filmem pro děti jsou Plody mraků. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 9. 2. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/plody-mraku-karhankova-animovany-kratk-film-berlinale-cena/r~10b332382c4c11e9aaa70cc47ab5f122/>

Dekret č. 50/1945 Sb. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION CS, 1945 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-50>

Fest ANČA a jej história. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/fest-anca-a-jej-historia/>

Fest Anča oslavuje 25 rokov slovenskej animácie rozsiahlym fokusom. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA, 5. 6. 2018 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/2018/fest-anca-oslavuje-25-rokov-slovenskej-animacie-rozsiahlym-fokusom/>

MORAVČÍKOVÁ, Dominika. Fest Anča 2015: Zvíťazil silný příběh. *25fps.cz* [online]. Nový Jičín: 25fps, 8. července 2015 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2015/fest-anca-2015-zvitazil-silny-pribeh/>

Festival BAB – Bienále animácie Bratislava: Medzinárodný festival animovaných filmov pre deti. *Festival BAB* [online]. Bratislava: BIBIANA, 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://festivalbab.sk/o-festivale-bab-2020/>

Filmová historie Zlínska. *Zlín Film* [online]. Zlín: Regionální filmový fond [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://www.zlin-film.cz/filmova-historie-zlinska>

Historie filmové tvorby na Barrandově. *Barrandov studio* [online]. Praha: Barrandov Studio [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.barrandov.cz/clanek/history/>

Historie společnosti. *Bonton* [online]. Praha: Bonton [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.bonton.cz/cz/historie.html>

LOPOUR, Jaroslav. Hurvínek a kouzelné muzeum. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv, 30. 8. 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/hurvinek-a-kouzelnemuzeum>

HOUŠKA, Tomáš. Jak se financuje film. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 30. 7. 2013 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://houska.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=353961>

Jiří Trnka. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/28391/jiri-trnka>

Kozí příběh – Pověsti staré Prahy. *Filmový přehled* [online]. Praha: Národní filmový archiv [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/45796/kozi-pribeh-povesti-stare-prahy>

Krátkodobá koncepce 2020. *Státní fond kinematografie* [online]. Praha: Státní fond kinematografie [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://fondkinematografie.cz/assets/media/files/fond/KK/KK_2020.pdf

Krátký film Libora Pixy Graffitiger [online]. [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://www.graffitiger.com/>

Krtek a panda? Miler si další díly nepřál, tvrdí skladatel Petrov. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2014 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/lide/tvurce-krтка-miler-si-pokracovani-nepral-tvrdi-skladatel-petrov.A141030_194108_lide_ele

HORÁČEK, Filip. Krtek bude mít příští rok restauraci v Praze a první knihu v USA. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 7. prosince 2012 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/podniky/byznys-kolem-pohadkoveho-krтка.A121206_164950_ekoakcie_fih

Martin Palúch: Cenzúra a dokumentárny film po roku 1989. *Pravda.sk* [online]. Bratislava: P E R E X, 1. 2. 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://kultura.pravda.sk/kniha/clanok/456812-martin-paluch-cenzura-a-dokumentarny-film-po-roku-1989/>

MIFF Shorts Awards. *Miff.com.au* [online]. Melbourne: Filmfest Limited, 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://miff.com.au/shorts-awards>

Millerova vnučka stáhla dovolání kvůli Krtečkovi. Dědicové se prý dohodli. *E15.cz* [online]. Praha: Czech news center, 9. března 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/millerova-vnucka-stahla-dovolani-kvuli-krteckovi-dedicove-se-pry-dohodli-1367484>

Nabídka distribučních filmů. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/podavani-nametu-a-projektu/pro-producenty/>

Nadační fond FILMTALENT Zlín podpořil mladé filmaře. *Zlín Film Festival* [online]. Zlín: Zlín Film Festival, 29. 5. 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zlifest.cz/26661n-nadacni-fond-filmtalent-zlin-podporil-mlade-filmare>

Nejmenší slon na světě. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/nejmensi-slon-na-svete>

Nový animovaný seriál Drobci vyráží do světa. *Festanca.sk* [online]. Bratislava: ANČA, 5. októbra 2016 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.festanca.sk/novy-animovany-serial-drobci-vyraza-do-sveta/>

O nás. *Pat a Mat* [online]. Hostivice: Patmat [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://patmat.cz/o-nas/>

O programu. *Kreativní Evropa* [online]. Praha: Kreativní Evropa [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.kreativnievropa.cz/o-programu/>

Pat a Mat mří podruhé do kin. Jak si stojí český animovaný film? *TÝDEN.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, 3. 6. 2018 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/film/pat-a-mat-miri-podruhe-do-kin-jak-si-stoji-cesky-animovany-film_482804.html?showTab=nejctenejsi-24

Pat a Mat zimní radovánky. In: *Pat a Mat* [online]. Hostivice: Patmat [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://patmat.cz/imgdata/225/img409.jpg>

Plody mraků jsou nejlepším evropským krátkým filmem pro děti. *Famu.cz* [online]. Praha: FAMU, 11. únor 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.famu.cz/cs/662/>

KAIN, Petr a Lucie HRDLIČKOVÁ. Pohádkový byznys pod papírovou čepicí. *Ihned.cz* [online]. Praha: *Economia*, 18. 2. 2015 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-63552300-pohadkovy-byznys-pod-papirovou-cepici>

KRUPKA, Jaroslav. Poslední z Aporveru jen jako další známka zmaru. Proč skomírá česká sci-fi? *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 15. 12. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/posledni-z-aporveru-vynalez-zkazy-karel-zeman.html

PAULÍK, Jakub. Privítajte rodinku Websterovcov, prvý animovaný seriál na Slovensku, za ktorého vytvorením stojí 3D technológia. *Refresher* [online]. Praha: Refresher, 19. listopad 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://refresher.cz/49296-Privitajte-rodinku-Websterovcov-prvy-animovany-serial-na-Slovensku-za-ktoreho-vytvorenim-stoji-3D-technologie>

Registračný systém Audiovizuálneho fondu. *Audiovizuálny fond* [online]. Bratislava: Audiovizuálny fond, 2014 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: http://registracia.avf.sk/formular_statistiky.php?x_krok=4&x_id=4001

Shorts Award Winners. *Sundance.org* [online]. Park City: Sundance Institute, 2020 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.sundance.org/projects/shorts-award-winners>

HOLUB, Radovan. Slovenský film v roce 2018: celkem stabilní evropská situace. *Slovakproducers.com* [online]. Bratislava: SAPA, 20. 6. 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://www.slovakproducers.com/sapa-news/117-slovensky-film-v-roce-2018-sapa-news-novinky-recenzia-reflexia>

DRTINOVÁ, Daniela. Studentka FAMU s šancí na Oscara: Loutkový film na ruční kameru ještě nikdo netočil. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: *Economia*, 18. 1. 2020 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/studentka-famu-s-sanci-na-oscara-loutkovy-film-na-rucni-kame/r~783fc5d4395b11ea84260cc47ab5f122/>

RYNDA, Vojtěch. Studentský Oscar pro Česko není náhoda. Proč FAMU vychovává skvělé animátory a nikdo o tom neví? *Reflex.cz* [online]. Praha: Czech news center, 13. září 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/97470/studentsky-oscar-pro-cesko-neni-nahoda-proc-famu-vychovava-skvele-animatory-a-nikdo-o-tom-nevi.html>

Studio loutkového filmu. *Kratkyfilm.eu* [online]. Praha: Krátký film Praha [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <http://www.kratkyfilm.eu/loutkovyfilm.html>

ČTK. Těžký život českých animovaných filmů. Chybí lidé i peníze: Tvůrci v nesnázích. *TÝDEN.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, 20. 3. 2017 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/film/tezky-zivot-ceskych-animovanych-filmu-chybi-lide-i-penize_422327.html

Tisková zpráva: Česká animace v uplynulém a letošním roce. *Asociace animovaného filmu* [online]. Praha: Asociace animovaného filmu, 9. ledna 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: https://www.asaf.cz/wp-content/uploads/2019/01/190109_TZ_%C4%8Cesk%C3%A1_animace_ohl%C3%A9nut%C3%AD_a_pl%C3%A1ny.docx

Ústava České republiky. *Psp.cz* [online]. Praha: Parlament České republiky, 16. prosince 1992 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.: Ústava Slovenskej republiky. *Zakonypreludi.sk* [online]. Žilina: S-EPI, 2019 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460/znenie-20190823#c126-3>

KERNOVÁ, Mirka. Večerníček si nedáme. Slovenský aj český Večerníček oslavuje 40. výročie. *Sme.sk* [online]. Bratislava: PETIT PRESS, 14. sep 2005 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.sme.sk/c/2379515/vecernicek-si-nedame-slovensky-aj-cesky-vecernicek-oslavuje-40-vyrocie.html>

JASMINSKÁ, Ivana. Večerníček slaví 50 let. České pohádky na dobrou noc znají po celém světě. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 17. 2. 2015 [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-63550180-vecernicek-slavi-50-let-ceske-pohadky-na-dobrou-noc-znaji-po-celem-svete>

JIRKA, Vladislav a Anna VALEKOVÁ. Zákon o audiovizí a podpora výroby audiovizuálních děl formou filmových pobídek. *Epravo.cz* [online]. Praha: epravo.cz, 17. 7. 2013 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-audiovizii-a-podpora-vyroby-audiovizualnich-del-formou-filmovych-pobidek-91682.html>

LANDA, Jiří. Zářící hvězdy Pat a Mat. Úspěch ve světě nás překvapil, říká Marek Beneš. *Denik.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 20. 12. 2019 [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/spolecnost/marek-benes-pat-mat.html>

496/2012 Sb. Zákon o audiovizí. *Zákony pro lidi* [online]. Praha: AION, 2017 [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-496#p57a>

Přílohy

- 1) schválené zadání bakalářské práce
- 2) dokumentace vlastní tvorby ve formě CD obsahujícího praktickou část, která sestává z filmu, storyboardu a komentáře